

Проф. др Миљан МОЈАШЕВИЋ
(Југославија)

О МИЛОСАВУ БАБОВИЋУ

Милосав Бабовић је један од поодавна упамћених, веома уважених, у науци којом се бави један од водећих професора кадровски јаког београдског Филолошког факултета, што ће рећи: Београдског универзитета. Интелектуалац изузетне оштроумности, књижевни историчар и теоретичар са изразитим и књижевним, предавач и са беседничким даром, човек јаке индивидуалности, сушта супротност гипким помодарима и трчкаралима свих облика, *можда понекад и емотивно личан, али никад и ни у чему безличан*. Оно што нигде не прочитах о њему, но што знам из његове куће, то је да је он и - сликар.

Ко није славист - а ја то нисам - не може компетентно оцењивати главне домете Милосава Бабовића. То чине његове колеге по струци у зборнику радова *Научно дјело Милосава Бабовића* (Титоград, 1991: Културно-просвјетна заједница Титограда, 110 стр., вел. 8°). То је зборник састављен од реферата и приказа искључиво о Милосаву Бабовићу и његовом научном раду, прилози одабраних аутора, у које спадају и организатори. А организатори научног скупа са ког је потекла ова књига су Одбор за књижевност Одјељења умјетности Црногорске академије наука и умјетности, Одсјек за руски језик и књижевност Филозофског факултета у Никшићу и Културно-просвјетна заједница Титограда. Ове установе "овим издањем обиљежавају седамдесет година живота и четрдесет година научног рада еминентног југословенског слависте академика Милосава Бабовића." Штета је што организатор није обухватио Филолошки факултет Београдског универзитета, на коме се, и са ког се, развијао сав Бабовићев научни и, додали бисмо: исто тако богати наставнички рад, па и почетнички, књижевнички, још од студентских дана. Ето ту има места и за моју јавну реч: да се чује нешто више и са те стране. У ту тему - Милосав Бабовић на Филолошком факултету - захватили су у Бабовићевом зборнику Новак Килибарда,

сећајући се Бабовића као његов слушалац, и Зоран Божовић, Бабовићев ученик и потом колега са славистичке катедре, обојица универзитетски професори од гласа и угледа, обојица и поетски понесени својом струком. Југославист Килибарда беседнички дарива Милосаву Бабовићу назив "витеза оштрине", а русист Божовић га ставља као предавача у "најбоље традиције београдске славистичке школе" и бележи му међу особинама полемичност и у радовима и у предавањима, "посебно с водећим именима светске славистике".

У Бабовићевом досијеу на Филолошком факултету - да појемо од најезактнијих података - стоји: да је рођен 14. децембра 1921, да је завршио основну школу у Будимљи, државну реалну гимназију у Беранама, обе са одличним успехом, а Филозофски факултет у Београду с просечном оценом 9,60, дакле опет: с одликом. Одликаш од онда до дан-данас. Ратни период: учешће у НОБ; заточеништво у немачком логору у Грчкој; бекство и повратак у борбу; демобилизација с чином резервног капетана. Докторирао је 1958.

Радован Лалић (1908-1972), шеф Катедре београдске славистике од првих послератних година до краја живота, почасни доктор Београдског универзитета, човек од утицаја и угледа и на свом факултету и на Универзитету, на време је запазио Милосава Бабовића и одлучио да га задржи на свом одсеку. На Лалићевој комеморацији на Факултету (2. октобра 1972) опростио се Бабовић говором од свог професора, пред скупом на који је дошло и много Васојевића, Лалићевих сабораца. Међу њима и генерали *Данило Лекић*, *Мирко Нововић*, *Видо Шошкић*.

Милосав Бабовић је од оних професора Београдског универзитета који су своје име у науци стицали, и своје место бранили даром и радом, *којима ништа није поклоњено*, који су чинили колико год су могли, и много узмогли, да се одбрани стари углед Београдског универзитета, да се одоли површности, полутанству и политиканству. Јасан у размишљањима, оштар умом и пером, готов да изађе на поприште за своја убеђења, ако треба чак и за своје утиске, он је у суштини човек благе, можда би неко рекао: словенске душе. Велики словенофил - велик и по интелектуалном формату и по осећању - не само русист него очевидно и русофил, имао је на тој страни, како се обично каже, срећу да може на великој књижевности великог народа да пође од традиционалних очекивања свог, српског, још наглашеније, црногорског народа, и да својим стручним и научним радом стигне до равноправно уваженог саговорника са руским русистима и да му од њих припадну толика признања, непосредно њему, а посредно, преко њега, и његовом, Београдском универзитету и београдској славистици. Највише од свих: *почасни докторат Московског универзитета "Ломоносов"*.

Бројеви библиографских јединица су веома релативни, почев од чињенице да се заједно збрајају велике истраживачке монографије и ситни прикази или публицистички чланци. Понекад многобројност

прилога с разлогом изазива сумњу у темељитост. Код Милосава Бабовића и број библиографских јединица указује на солидност својствену истраживачима, а не импресионистима, у науци о књижевности. Број посебних књига - полазимо од Библиографије у Зборнику радова, од пре неколико година - иде на десет, кад им добројимо и нову књигу *Његош и следбеници* (1993), а број студија и чланака, преко стотину и педесет, мора да је већ поодмакао. Број и обим преведених дела са руског (Достојевски, Леонов, Чехов, Еренбург) просто задивљује.

Студија *Достојевски код Срба*, докторска дисертација (Титоград: Графички завод, 1961, 500 стр.) стоји, хронолошки, као прва штампана Бабовићева књига. Теме о Достојевском избијају и кроз библиографски одељак *Студије и чланци* (Библиографију је, за Зборник, сачинила Марија Адић, стр. 96 и д.). Први прилог, по овој Библиографији, објављен је (1952) у београдском *Универзитетском веснику* (*В. Бјелински о Пушкину*). Деценију и по затим (1967) објавиће *Весник Московског универзитета* Бабовићев руски писани чланак *Изучавање совјетске књижевности на Београдском универзитету*. Каква доследност и у оваквом ткању узајамних веза између два народа - руског и српског - и два универзитета! Оно што библиографије ове врсте одмах показују, јесте и врста публикација у којима се објављују истраживачки радови. И ту Бабовић стиже у врхове, и што се тиче публикација на српскохрватском и на руском, тј. и наших домаћих и совјетских, одн. руских научних институција. Наспрам најстарије Бабовићеве књиге, о Достојевском, стоји досад најновија, *Његош и следбеници*. Свако се од нас, изгледа, враћа под старост домаћем огњишту. Неки облик вечитог враћања? Да ли у то враћање спадају студије о делима Радована Зоговића, Михаила Лалића, све до студије *Опште и лично у Земљи вољеној Душана Костића* у зборнику радова о своме пријатељу? Емотивно пријатељски је узнесен и чланак о Радосаву Бошковићу, поводом научног скупа о том врхунском лингвисти. Школован на развијеној науци о великој руској књижевности, Бабовић се, и ту у доброј традицији одсекá за стране језике и књижевности на Филозофском - од поделе факултета 1960: Филолошком факултету, окреће и југославици и укључује је у упоредна проучавања (о томе пише Радомир В. Ивановић у зборнику радова о Бабовићу).

Највећа услуга доброј ствари нека буде овог пута препорука пажњи читалаца зборника радова о научном делу Милосава Бабовића, књиге веома добродошле за стицање нових сазнања и правог богатства информација о руској и српској књижевности. Дакле, не само о Милосаву Бабовићу, који пише, објављује и организује друге да пишу и објављују као што је чинио у најбољим годинама, које код њега апсолутно - трају.

Предуга је листа домаћих и страних универзитета на којима је Бабовић предавао, научних скупова на којима је реферисао, одн. у чијем организовању је суделовао, и часничких звања у која је биран.

Он је и у ту грану своје делатности унео велико искуство стицано у времену док је као професор Филолошког факултета ширио везе с многобројним универзитетским центрима, и на тој страни побрао висока међународна признања. Одустајући од набрајања почасних повеља, диплома и плакета, забележићемо овде *Пушкинову медаљу* (МАПРЈАЛ-а) и *награду "Максим Горки"*, највишу коју је Савез писаца СССР-а додељивао за научни и преводилачки рад.

Домаће научне скупове организује и осмишљава Милосав Бабовић особито ефикасно као часник ЦАНУ, чији је ванредан члан постао 1988, а редован 1991.

И, на крају, нешто више лично о личности Милосава Бабовића.

Тај "витез оштрине" је најнежнији друг, пријатељ - душа од човека. Прочитајте му само потресни есеј над матурском фотографијом његове генерације, у *Споменици Беранске гимназије*, које - споменице - без Бабовића не би било. Погледајте само како посвећује други том свог импозантног дела *Руски реалисти XIX века "Својим ученицима који са љубављу изучавају и тумаче велику руску књижевност"*. Ја с поштовањем, још више: с дивљењем заустављам поглед и мисао на ових близу хиљаду креативно-истраживачки писаних страница о овој епохи - светске књижевности. Таква дела не могу настајати без великог жртвовања и велике љубави према ономе чему се, и коме се, посвећују. У краснописаној посвети примерка пријатељу и колеги из друге, неславистичке струке записао је "да бар прочита поглавље о Толстоју и Чехову". Ово је књига са тиражом од две хиљаде примерака. Први том је већ изишао у другом издању. Шта то значи за нашу националну културу! Наравно и за велику руску, али за нашу много више. Руси су то далековидо оценили; ми нисмо довољно. За овакав опус Француска захваљује проглашењем за витеза Легије части.

Књигу *Песници и револуција* - враћамо се изворностима Бабовићеве осећајности - посвећује "Оцу Радосаву Ђорђијевом Бабовићу, ратару и ратнику", "са пијететом", а у рукописној посвети примерка пријатељу и колеги назива је "својом најмилијом књигом о ремек делима руске књижевности XX века".

Јесте, не сузбија, не избегава Милосав Бабовић емоције. Његов стил је прожет и песничко-сликарским заносом. Даровитост и вредноћа спојиле су се у његовом опусу у вредност која остаје. Бабовић је прва генерација интелектуалца стасалог из средине ратара и ратника, средине надојене његошевским косовским митом и уопште херојском, по мало и барокном епиком. И етиком. Врхунац таквог поетско-истраживачког појављивања могла би бити, чини ми се, студија управо о *Косовском миту у Горском вијенцу*, којој бих у сваком погледу управо дао прво место у, опет замашној, књизи *Његош и следбеници*, књизи студија у којима су на домаће теме (Његоша, Марка Миљанова, Радована Зоговића, Михаила Лалића, Чеда Вуковића,

Петра Ђурановића) примењена знања и истраживачка искуства стицана деценијама проучавања руске и совјетске поезике.

Има људи, такође од неспорне вредности који иза Бабовићеве често и посечите речи не виде у ствари штићену благост срца. Али - не рече ми нико никад да не поштује Бабовићево велико дело. А дела су оно што остаје за људима.

Prof. dr Miljan Mojašević

MILOSAV BABOVIĆ

(Zusammenfassung)

Einer der angesehensten Professoren der Philologischen Fakultät der Belgrader Universität, ein äußerst scharf denkender und klar formulierender Literaturwissenschaftler mit hoher musischer und rednerischer Veranlagung, ein Mann von betonter persönlicher Integrität, auch daher oft hart und stets unbestechlich im Urteil, eine Persönlichkeit von aufrechter Haltung, stets bereit zum Streit um das Beste, nicht nur in Fach und Forschung, ein krasser Gegensatz zu den sich anbietenden Intellektuellen - so skizziert der Verfasser, ein alter, zwar außerhalb der Slawistik stehender Kollege von Milosav Babović dessen geistiges Porträt. Davon ausgehend wird ein flüchtiger Blick geworfen auf die geistesgeschichtliche Situation derjenigen Vermittler, welche sich ihr Leben lang mit fremden Literaturen beschäftigt und von da aus auf die einheimische Nationalliteratur bzw. Nationalkultur herangetreten sind, wodurch eine Wechelseitigkeit zwischen der jeweiligen fremden und der bodenständigen Literatur und Literaturwissenschaft entsteht, welche in der Person des Forschers, in diesem Fall des enorm fruchtbaren Milosav Babović, zusammenfließt und fortwirkt.

